

KÖZPONTI LAP.

Havi közlemények
a magyarországi irgalmasnővérek
számára.

IV. évfolyam. 1917. június. 6. szám.

Budapest.

Az irgalmasnővérek kiadása. I., Ménesi-ut 27.

KÖZPONTI LAP.

Havi közlemények
a magyarországi irgalmasnővérek számára.

IV. ÉVFOLYAM.

1917.

6. SZÁM.

TARTALOM: Jézus Szíve iskolája. — Gondolatok a fogalmazás tanításáról. — Földrajzi tanfolyam: Az Olt vidéke. — Valami a harmóniumról. — Társulati tudósítások. — A lenyugvó nap arany sugarai szent Vince kertjében. — Benjamin testvére. — Gyöngyösi kedves nővéreinkről. — Fiatalos öregek. — A szappanfőzésnek kitűnő módja. — A szeretet. — Szünórák. — Levélszekrény.

Jézus Szíve iskolája.

Soha annyira tudományszomjas nem volt még az emberiség, mint épen a mi korunkban; soha nem törtetett még oly mohó, lázas vággyal az elme kiélesítése, kifényesítése után, mint épen manap, mikor egymást érik az újabbnál újabb találmányok, s alig megy emberszámba, aki valamely irányban nem képzett, művelt. Állítanak is föl egymás után tudományosnál tudományosabb iskolákat, úgyannyira, hogy akiben csak lörekvés és akarat van, könnyűszerrel nyerhet tájékozódást az ismeretek legsötétebb őserdejében is. Mi több! Minél nagyobb számú és minél magasabb iskolája van egy nemzetnek, annál műveltebb, hatalmasabb, reményteljesebb a jövője. Szellemi fölénye előtt más országok is meghajolnak s ennek elismeréseül saját ifjakat is odaküldik az idegenbe, hogy a nagy hírű iskola nagy hírű mestereitől ők is okosodjanak.

És csakúgyan, halhatatlan mesterei voltak és vannak az emberiségnek. Mindegyiknek a nevéhez egy-egy

jótevény szellemi kincs fűződik, amellyel saját istenadta nagy eszük az emberiséget megajándékozta, s ezzel az utókort gazdagabbá, jobbá, boldogabbá tették. Meg is érdemlik örök idők elismerését, háláját.

Volt pedig a világnak egy tanítómestere. Soha tanító még olyan halhatatlan nevet nem szerzett magának, mint ez. De nem is hirdetett még senki olyan tanokat, mint ő. Azt hirdette, hogy ahogy eddig volt minden a világon, úgy nem volt jó; az emberi ész teljesen ki kell forgatni eddigi járásából, a szívnek mást és másképpen kell szeretnie, mint eddig. Ő volt az, aki iskolájában megszüntette az erőnek korlátlan hatalmát a gyöngé fölött, az öldöklést, a vérboszt, a rabláncot, elnyomást, megvetést, gögőt, és ezek helyébe alázatosságot, irgalmat, könyörületet, szabadságot, jogot, szóval emberiséget állított.

Tengernyi nép szegődött a Mesterhez és aki tanítása szerint élt, az boldog volt. Tanai megújították a föld színét. Születésével lezárta az emberiség az elmúlt ezer éveket, és érezve, hogy most az egész világ újraszületett, újra kezdte az időt számítani az egyestől. — Így még nem tisztelte meg ember a tanítóját.

És csodálatos! Ez a Mester semmiben sem hasonlított más tanítókhöz. Amint ezek, minél nagyobb a hírük, annál nehezebben megközelíthetők és annál nagyobb kegyelemnek számítják, ha tudásukat másokkal megosztják, úgy a mi Mesterünk világhíre mellett sem röstel az utcák legtöprongyosabb koldusa után menni, és gyöngéden hivatató szóval kínálja boldogboldogtalannak a belépést nagynevű iskolájába: *Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű.*

Kedves nővérem, ugy-e, már megdöbbant a szíved? Ugye, már ráismertél régen, hogy ez ő, ez a mi Mesterünk, akinek az iskolájában sok-sok buzgó ide-

gen tanítvány között ott ülünk mi is, szépen egymás mellett, a Szeretet leányai. Azaz, hogy talán mégsem valamennyien egymás mellett, mert hiszen most látom csak, hogy ebben az iskolában nagyon sok osztály van, kezdve az elemi I.-től fel egészen az egyetemig. És most veszem csak észre, hogy nini, hiszen egy kis fehér kornett-csapat minden osztályra jutott, amint hogy kinek-kinek a tudomány melyik ágára van épen szüksége: a hitigazságok ábécéjére, az alázatosság gimnáziumára, avagy talán már a szeretet egyetemére!

És milyen figyelemmel hallgatja egyik a Mester szavát a lelkiolvasmányban! A másik meg milyen buzgón kísérletezik a tanultak gyakorlati alkalmazásában: egy türelmetlen, ideges szónak szelíddel való viszonzásával! Igazán, mintha csak egy szép fizikai kísérletet végezne például a mágnesvassal . . . Ott a harmadik meg már bámulatos ügyességgel segédkezik a Mesternek a betegek gyógyításában. Emez kiváló nagylelkűséggel hordozza nehéz keresztjét; az meg ottan nagy szeretettel és elnézéssel kezeli gyöngébb és tudatlanabb embertársait, a faragatlan és még kissé érdes lelkeket. Gyönyörűség nézni, hogy milyen gyöngéd és tapintatos; mindjárt meglátszik rajta, hogy egyetemi tanuló!

Ó, és még hány kiváló tanítvány tárul a néző szeme elé, akik megannyi édes büszkeségei Mesterüknek, világító és melegítő csillagai társaiknak! De hagyjuk ezt most. Inkább nézzünk körül, hogy hol, hányadik osztályban vagyunk mi ketten; te, kedves nővérem, és én. És hogy még mennyi a tanulni valónk, mert azt hiszem, még nagy út van hátra. Ebben az iskolában tudniillik, — amelyet úgy hívnak, hogy *Jézus Szíve iskolája*, — nincs megállapodás. Az elemi VI. után nem lehet kimaradni, hanem végig kell járni a legfelsőbb tudományok csarnokait. Sőt még ez sem elég. Hanem

— miután már az isteni Szív kívánsága szerint megtanultuk követni *Jézus Krisztust, mint a szeretet kútforrását és példaképét*, — ki kell bontanunk a szeretet szárnyait, hogy Jézus Szíve iskolájának sok-sok tanuló-köny, buzgó látogatót szerezzünk. Igen, csak akkor nevezhetjük magunkat Jézus Szíve tanítványainak, ha tiszteletét buzgón terjesztjük a rendelkezésünkre álló kis körben. Igaz, a talaj ne mmindenüttl egyformán alkalmas az apostolkodásra. A kórházakban például néha meglehetősen kötött a nővér keze vallási dolgokban. De az is igaz, hogy akiben nagy a szeretet, az talál olyan szavakat, amelyekkel Jézus Szívét kedvessé és bizalomrakeltővé teszi a szegény csüggedő beteg lelkében. Annál is inkább, mert hiszen a szenvedés is épen Jézus Szíve iskolájának egy ága, és a lelket fogékonyra teszi egy szintén nagyon szenvedett, de amellelt végtelenül szerető Szív megértésére. — A házi teendőkkel elfoglalt nővér apostoli imáinak sem szab határt sem az Északi-tenger, sem a Csendes-óceán.

De mindenestre legszerencsésebb e tekintetben a tanítónővér, akinek Isten lágy viaszként adja kezébe a fogékony gyermeki lelkeket, hogy azokat okosan, ügyesen minden jóra-szépére formálja.

Nagy és szent kötelezettségként háramlik reájuk, — nemcsak mint az ifjúság nevelőire, — hanem főképen, mint az isteni Szív kedvelt jegyeseire, kiktől méltán legjogosabban elvárhatja, hogy apostolai legyenek, — hogy az ifjúság lelkében egy magvas, életrevaló áhítatot keltsenek és fejlesszenek Jézus szentséges Szíve iránt. Ne hangozzék el visszhang nélkül fülünk mellett az Üdvözítő szeretetteljes szava: *Engedjétek hozzám jönni a gyermekeket!* Hanem, miután ebből is megérthettük, hogy mennyire kedves előtte a tiszta, romlatlan szív áhítata, ne kíméljünk fáradságot, hogy újabb és újabb

utakat fedezzünk föl, amelyeken gyermekeink szívéhez férhetünk s a porhanyós, könnyen megmunkálható talajba a gyöngéd áhítat csiráit plántáljuk. Alkalmazkodjunk gyermekeink korához, felfogásához és mindenekelőtt számoljunk állhatatlan, változatosságra hajló természetükkel. Ne *sokat*, hanem *jól*. Mi sem kívánatosabb, mint hogy a gyermek ifjúkorában megkedveljen egy szent szokást, amelyet később is szívesen gyakorol, és amelyből ugyancsak erőt és hasznot méríthet magának úgy földi, mint földöntúli életére. És ki tudja megmérni a mi érdemünket és boldogságunkat, hogy amellelt, hogy magunk is jeles tanulói voltunk Jézus szent Szíve iskolájának, — oly szerencsések vagyunk, másoknak is megszerezni az egyedüli boldogságra vezető tanokat.

Jegyzet. Számolva a gyermekek változatosságot kívánó természetével, egy kis módszert ismertetünk, amellyel szép eredményt lehet elérni e tekintetben. Mint minden hasonló szép dolog, ez is német eredetű, de magyarban is kapható. Kis képsorozat ez az ifjúság számára, az év minden hónapjára szánt erénygyakorlattal és kedves oktatással. Címe: „Jézus Szíve iskolája“ Megrendelhető Innsbruck, P. Fischerkinds Schriftverlag. Utasítás is van hozzá a vezető tanító számára.

LELKIÁLDOZÁS.

Édes Jézus, a szentségben
Hiszem jelenlétedet.
Szívükből *bánom* minden vétkem
Ne vesd el vágyó gyermeked.
Jöjj szívembe lelkiképen,
Táplálj, gyógyíts, erősíts!
Vezess itt, s majd fenn az égben
Szent Szíveden boldogíts!

Gondolatok a fogalmazás tanításáról.

Éveken át figyelemmel kísértem azon eredményt, melyet polgári-iskolai tanítványaink a fogalmazás terén elérnek s őszintén megvallva, igen szomorú tapasztalatok erősödtek meg lelkemben. Tanítványaink nagyon részének helyesírása és stilizáló képessége nagyon gyenge lábon áll, még egyszerűbb tárgyról sem tudnak világosan, értelmesen írni s így az eredmény nincs arányban a fáradsággal, amit éppen ezen a téren kifejtünk. Pedig formailag mindennek eleget teszünk. A tanulók megírják a kellő számban a dolgozatokat, mi több-kevesebb jókedvvel kijavítjuk. Az eredmény mégis nagyon csekély. Igaz ugyan, minden oldalról halljuk a panaszt, hogy a tanulók fogalmazványai még az érettségi vizsgálaton sem ütnek meg a kellő mértéket; sőt vannak okleveles emberek, kik nem egyszer produkálnak stílusbeli félszepségeket. De mindez csak sovány vígasztalást nyújthat, s nem szolgál tanítványaink hibáinak mentéségre.

Némi önvád súlya alatt kerestem az okokat, melyek tanításunk sikerét hátráltatják, s figyelembe véve e tétel gazdag irodalmát, kutattam a modern pedagógusok jobb, célhozvezetőbb nézeteit s ajánlásait. E két dolog kifejtésével foglalkozik szerény dolgozatom.

Úgy vélem, az okokat a következőkben találjuk meg: A tanítványok nagy része, kik hozzánk a IV. elemiből átjönnek, tapasztalás szerint ítélve, nagyon gyengék. Vannak, kik se nézni, se beszélni, se mozogni, se figyelni, se az összetett betűket az egyszerűektől megkülönböztetni nem tudják. Ehhez járul, hogy a tanuló, kit eddig egyetlen egy személy vezetett, több tanítóval találja magát szemben, vagyis az I. polgáriban meg-

kezdődik a szaktanítás, s mi mindnyájan igyekezzünk legelsőnek és legfontosabbnak képzelt tárgyunkat a gyermek fejébe gyömöszölni; holott neki mindaddig, míg ez újabb tanítási módot meg nem szokja, legkedvesebb tárgya a torna.

A koncentrációra, összpontosításra is vajmi kevés, vagy mondjuk, semmi gondunk sincsen. Nap-nap után szépen eljárunk egymás mellett anélkül, hogy eszünkbe jutna érdeklődni, vajjon tanítási anyagunk nem hozható-e kapcsolatba kedves társunk tárgyalandó anyagával, ami mind a kettőnkre, de főképp a gyermekre kívánatos és előnyös volna. Így a nyert képzetek könnyebben megmaradnának a tanuló lelkében, mert volna mihez fűznünk azokat, míg ellenkező esetben kiesnek a tudatból és feledésbe merülnek. Főleg a magyar nyelv kezelője hozhatja kapcsolatba tárgyát a földrajzzal, történelemmel és természetrajzzal. Ezért nem helyes, ha a földrajzban pl. a Nagy Alföldet tanulják, s a magyar órán a Magas-Tátráról olvasunk, ami nálunk nem egyszer megtörtént. Többet ügyeljünk a koncentrációra, mit a tanterv is megkíván, mert ezzel egységesebbé tehetjük a tanítást s könnyebb lesz a tanulóra nézve az átmenet az elemiből a polgáriba.

S ha ezekhez hozzátesszük az írásbeli tételek kiszemelésében s a módszeres előkészítésben elkövetett kisebb-nagyobb öntudatos és öntudatlan hibákat, úgy hiszem, eléggé megérthetjük a sikertelenség okát.

Hogyan tanítsuk a fogalmazást?

Mindnyájan tisztában vagyunk azzal, hogy a fogalmazás egyike a legnehezebb, legösszetettebb lelki folyamatoknak. Midőn fogalmazunk, formát, nyelvi kifejezést keresünk annak, ami lelkünkben él: érzelme-

inknek, gondolatainknak, akaratunknak. E kifejezéseket megfelelően össze kell fűznünk, logikai sorrendbe hoznunk. Mindez a szűkebb értelemben vett fogalmazás. Ezzel a fogalmazással van dolgunk, erre szorítkozunk a népiskolában, sőt a polgári-iskola alsóbb osztályaiban is. — Tágabb értelemben többet jelent e szó: fogalmazás. Jelenti ugyanis a gondolatok önálló termelését, azok gyűjtését, tervszerű csoportosítását és elrendezését. — Ez a munka már nagyobb szellemi fejlettséget kíván.

Minél gazdagabb a lélek, minél több ismerettel rendelkezik, annál könnyebben fogalmaz, feltéve, hogy a megfelelő nyelvi formák, a szavak is kellő gyorsasággal jelentkeznek.

Ebből önként következik, hogy a gyermeknek a fogalmazást úgy tanítjuk, ha lelkének tartalmát új ismeretekkel gyarapítjuk, gondolatkörét szélesítjük, de egyszersmind számos megfelelő nyelvi formát, kifejezést, szót és szólásmódot tanul. Mindkettő egyaránt fontos. Ha nincs gondolatunk, nincs lelki tartalom, amit kifejezzünk, kín és gyötrelme a fogalmazás; legfőleg üres szavakat halmozunk össze: fecsegünk és hazudunk. Viszont, ha hiányzik a kellő kifejezés, vagy nem jelentkezik elég gyorsan, ugyancsak rághatjuk a ceruzát vagy a tollszárat, de a fogalmazás nem megy. Bizonyára voltunk már oly helyzetben, midőn beszédünk nem sikerült. Nyelvünk meg-meg botlott, akadoztunk, kerestük a szavakat. Gondolatunk volt tehát, de a szavak asszociációjá nem volt eléggé gyors, nem találtuk meg a helyes nyelvi formát. Itt a főkülönbség a jó szónok, jeles író s a rossz stilisza között.

Az egyiknél a szóképzetek társulása oly gyors, hogy midőn a gondolat fölmerül agyában, a különböző mondatszerkezetek és kifejezések egész bősége jelent-

kezik. A másik szóhiányban szenved. Nem talál megfelelő kifejezéseket, ezért akadozik, ismételi, vagy fennakad.

Az iskolának nem lehet feladata jeles írókat nevelni, de odáig mindenestre el kell jutnunk, hogy tanítványaink világos, értelmes mondatokat tudjanak szerkeszteni s szép magyarsággal írjanak. Ezt pedig nem tanítjuk nekik tisztán az írásbeli dolgozatok készítésénél, hanem minden egyéb tantárgynál, főleg a nyelvi órákon.

Valahányszor a gyermek egy-egy olvasmány tartalmát elmondja, egy növényt leír, egy országnak természeti viszonyaira következtet, egy költeményt átalakít, vagy bármiféle kérdésünkre feleletet szerkeszt, voltaképen fogalmaz. Legjobb alkalom nyílik a kifejezések gyűjtésére s a szókinés gyarapítására az olvasmányok tárgyalásánál. Minél mélyebben behatolunk tárgyi szempontból, annál több hasznot merítenek tanulóink. A napokban fordult elő az *Éji látogatás* című költeményben ez a mondat: „Kakas szólal, üt az óra.“ A „szólal“ igénél hosszabban időztünk. A gyermekek kérdések segítségével a következő rokonszavakat állapították meg: Szól, beszél, mond, kijelent, elmond, elbeszél, mesél, regél. A szól ígét, hogy értelmével a tanulóknak tisztában legyenek, összehasonlítottuk a mond igével s így rájöttünk, hogy a szól ige csak ennyit jelent: hangot ad. Ezért mondhatjuk állatról vagy élettelen dologról is; pl. a harang szól. Ellenben a mond ige mindig egy határozott kijelentést fejez ki. Majd alkalmaztuk a szól ígét mondatban is. A tanulók több mondatot állítottak egybe. Pl. Szomorúan *szól* a magyar nóta. Temetésre *szól* az ének. Ne *szólj* nyelvem, nem fáj fejem.

Így érti meg a gyermek a szavakat, ezek kapcsán

új fogalmakat is tanul, s az új fogalmakkal új gondolatok gazdagítják lelkének tartalmát. Az olvasmányba való elmélyedéssel hatolhatunk be nyelvünk szellemébe s szemléltethetjük annak eredeti sajátságait s mondatfűzéseit. Így lehet a stílus apró fogásait, magyaros ízét s kellemes folyamatosságát is elsajátítani.

Alkalmas gyakorlat ezenkívül az alsóbb osztályokban a fogalmazás tanítására az olvasmányokban előforduló egyenes beszédnek függő beszéddé való alakítása. Diktálhatunk oly szöveget is, melyben a tanuló az igeneveket mellékmondatokkal helyettesítik, vagy az alárendelt mondatot egyszerű bővített mondatra alakítják. Majd gyakoroljuk a szinonim, rokonhangzású szavaknak helyes alkalmazását. Pl. Tollbamondunk olyan összefüggő mondatokat, melyekben rokonfogalmakra ugyanazt a szót használjuk s felszólítjuk a tanulókat, hogy tüntessék el a szöveg egyhanguságát; így megtanulják a rokonértelmű szavakat helyesen használni. (Esetleg kikerestetjük egy rövid olvasmány-szakaszban előforduló kifejezések rokonértelmű szavait.)

A magyar közoktatásügyi miniszter 2 év előtt kiadott a fogalmazás intenzívebb tanítására vonatkozólag egy rendeletet, melyben hivatkozik a magyar középiskolák azon tisztas hagyományára, hogy növendékeinek lelkében az előadás szépsége iránt mindig fogékonyságot táplált s különösen hangsúlyozza az olvasmányoknak tárgy szempontról való tárgyalását, a tartalom vetejéig hatoló ismertetést, hogy a tanulók ne csak tisztán formális stílusztikai ügyességre tegyenek szert, hanem a dolgok természetéből kiindulva, keressék a legmegfelelőbb kifejezőmódot.

Kiemeli a szóbőség gyarapítását a magasabb osztályokban is, hol ez kettős irányban folyik. Egyrészt megfigyelik a jeles írók szókinését és kifejezőkészségét,

másrészt gyűjtik is a szavakat, főleg a lelkiéletre s elvont fogalmakra vonatkozókat s bejegyzik a diáriumba. Ennek használatát a legmelegebben ajánlja a fogalmazás és helyesírás céljaira.

(Folytatjuk.)

Földrajzi tanfolyam.

Az Olt vidéke.

(Folytatás.)

Tegyünk egy kirándulást a hegyek közé; nézzük, milyen élet folyik ott. Innen is, onnan is hallatszik a nyájak kolompja, a pásztorfiú tilinkója. Van legelő bőven itt a hegyek oldalán. A pásztor nép legnagyobb része *román*. Mikor a románság Magyarországon először megjelent, körülbelül a XI., XII. században, kizárólag pásztor nép volt, és pedig elsősorban juhász. Ezt a természetét mai napig megőrizte. A juhtenyésztés mellett ma már a marhatartás is számottevő. Ezek a pásztorok az emberi társadalomból teljesen kiszakítva élnek, rendszerint fából vagy sövényből készült pásztor kunyhókban, az u. n. kalibában. Ha a bércék közül egy-két napra le kell jönniök az emberek közé, idegenül érzik magukat. Kakas kukorékolás helyett madáréneket, emberi hangok helyett juhok bégetését szokta meg fülük. Az utcákon, mezőkön járó-kelő embereket nem szokta meg szemük. Nem is esoda. Hetek, hónapok telnek el, amíg egy-egy odavetődött emberrel találkozhatnak. Ezek után nem csodálkozhatunk, hogy a havasokon élő, egész életét a kutyáival, juhaival töltő pásztor népben még csak hajlam sincs a haladásra. A hazai románok alig 20—30 százaléka tud írni, olvasni, s ezek is a jobb módúak és nem a havasi pásztorok.

Ismerjük meg most az oláhok lakását, *bútorzatát, ruházatát*. A hazai oláhság saját építési módját leginkább a havasokban s olyan helyeken tartotta fenn, ahol nagyobb tömegben külön lakik. Rendszerint fából, vesszőből, vályogból vagy földből építik házaikat, mely a kalibához ragasztott pítvarból, és ezen pítvarhoz épített szobából áll, s náddal, szalmával, ritkábban zsindegyel vagy deszkával födők be. Ez a tető többnyire igen magas és meredek. Az első szoba a család lakóhelye, a pítvar a konyha, a hátulsó szoba pedig az élesztár, illetőleg a gazdasági szertár. A ház északi oldalán ablaktalan, a többi oldalon pedig apró ablakocskákkal van ellátva. A havasi vidékeken a ház eleje mindig tornácos. Az első szobába bemelve, jobbra találjuk a kemenecét. A szoba főhelyén áll az asztal, többnyire fehér, vagy házilag készített színes vászonerítővel letakarva. Balra tőle a fal mellett párnákkal magasra rakott ágy, a másik oldalon padok húzódnak végig a fal mellett, fölöttük pedig fogasok vannak, megrakva különféle cífrázatú kancsókkaival. Végül a fogasok fölötti rudakról különféle házi szöttek csüngnek alá. A falakon rendszerint egy-két szentkép és tükör is van. A pítvar közepén áll a sütőkemence, melynek teteje egyúttal nyári tüzelőhely.

(Folytatása következik.)

Alázat.

1. Leghatalmasabb fegyver a sátán ellen az alázat.
2. Az igazat, aki elhagyja az alázatosságot, Isten elveti, és dacára jó cselekedeteinek, elítéli; ami pedig erénynek látszik rajta, az tulajdonképen véték.
3. Minden dicsőség Istené legyen, a mi részünk pedig a megszegyenyítés és megvetés. Ez illet meg bennünket jogosan.

Szent Vince.

Valami a harmóniumról.

Magyar tartományunkban alig van 1-2 intézet, — kórház épügy, mint iskolaház — melyben a kedves nővérek ne igyekeznének legalább a vasárnapi és ünnepi szentmisét énekekkel ünnepélyesebbé tenni. Már akár a nővérek maguk, akár gyermekeik vagy betegek énekelnek, az éneket mégis mindig egyik nővér — társulati nyelven a *játszónővér* — vezeti. A játszónővért legnagyobb részben, főképp kórházakban, a szükség teremti. Kell, hogy valaki vezesse az éneket, kell tehát, hogy a házban valaki játszani tanuljon. Ez a tanulás persze nem a zeneakadémián, nem is valami jónevű zenetanár különórán, hanem legtöbbször csak nagyon is egyszerű és gyors módon történik; mert bizony a szükségben főelv a „gyorsan“, — a „jól“, az még nélkülözhető! Vagy van a házban épen egy nővér, aki már kicsit kiismeri magát a harmónium fehér és fekete billentyűi között, és ez azután megtanítja a kezdőt a nagy művészetre, hogy az előtte álló hangjegyek mind-egyikének melyik billentyű felel meg, vagy pedig egyik közelfekvő házból jön át a játszó-nővér s ad 1-2 órát a legszükségesebb útmutatásokkal. A többi már a tanulóra marad, s a begyakorlás foka és egyéb szükséges ismeretek egészen az illető buzgóságától s a kedvező vagy nem kedvező házi körülményektől függenek.

Ezzel a kis utasítással tehát azon játszó kedves nővéreinknek szeretnénk egy kis testvéries szolgálatot tenni, akiknek nincs alkalmuk bővebb tájékozódást szervezniök a szükséges tudnivalókban, és azért rövidesen egy kis általános ismertetést közlünk a harmóniumról, különös tekintettel a *regiszterekre*.

Harmónium a hangszerek sorában a zongora és

orgona közt foglal helyet. Előbbivel inkább csak külső, utóbbival azonban kissé belső rokonságban is áll. Mindkét hangszerrel közös az a tulajdonsága, hogy az egyes zenéi hangokat megnyitó kulcsok billentyűk alakjában vannak egymás mellé sorakoztatva. Az egyes billentyűket latinul *clavis* -nek, vagyis kulesnak nevezik s innen az egész billentyűsornak *klaviatura*, magyarul: billentyűzet a neve; gyakrabban *manual*-nak is hívják, amennyiben a kéz (latinul *manus*) uralma alá tartozik.

Az egyes billentyűk fém, — leginkább réznyelvecskékben folytatódnak a harmónium belsejében, és ezek adják a tulajdonképeni hangot. Még pedig akként, hogy a harmónium belsejébe fújtatott és összesűrített levegő ezeket a libegő nyelvecskéket rezgésbe hozza, amittől ezek azután hangzanak. A levegő befújtatását és egyben a sűrítését a láb végzi, az erre a célra szolgáló két tipródeszka egyenletesen váltakozó lenyomásával. A fújtatásra szolgáló két tipródeszkat a latin *pedes* (láb) szóból *pedál*-nak hívják. A pedálnak tehát igen fontos szerepe van a harmóniumnál, amennyiben ez szólaltatja meg a hangokat. Minthogy pedig a láb segítségével küldjük a levegőt a hangokhoz, magától értetődik, hogy a pedál lassúbb vagy sebesebb hajtásával kevesebb vagy több levegő sűrűsödik össze a harmónium levegőtartányában és ennek megfelelően gyöngébb vagy erősebb hangot kapunk. A színezést, vagyis kifejezést a játszásnál a láb végzi, a játzó szíve tehát úgyszólván a legszorosabb szövetségben kell, hogy álljon lábával játszás közben, hogy emez annak hűséges tolmácsa lehessen. A harmónium igazi művészete nem is áll másban, mint a pedál ügyes használatában.

A billentyűzet fölött vannak elhelyezve a regiszterek.

Ezek kétfélek: *hangzó és segéd regiszterek*. A hang-

zó regiszterek a hangnak más színt adnak; a segéd regiszterek nem változtatnak a hang színén, hanem inkább csak erősségén és más tulajdonságain, melyekről még lesz szó. A hangzó regisztereket a nem hangzóktól arról lehet megkülönböztetni, hogy nevük alatt egy veszőcskével ellátott szám van.

Említettük följebb, hogy az egyes billentyűk befelé fémmnyelvecskékben folytatódnak. Ezek a fémmnyelvek a harmónium belsejében épúgy sort alkotnak, mint kívül a billentyűk. Egy billentyűnek azonban nemcsak egy fémmnyelvecskéje van, hanem több is, aszerint, hogy hány hangzó regiszter van. Így tehát belül több nyelvsor van. Minden egyes nyelvsor külön kis rekeszbe van elhelyezve, hová csak akkor jut levegő, ha a megfelelő regisztert kihúzzuk. Ahány a nyelvsor, annyiféleképen változtatható a harmónium hangja, s azért egy-egy rekeszt, illetve nyelvsort vagy regisztert, *változatnak*, vagy *játszmának* neveznek.

Bővebben nem akarunk itt a szerkezetről beszélni, hanem még csak azt említjük föl, hogy a hangzó regiszterek közül egy sem szól az egész billentyűzetre, hanem csakis a felére és pedig azért, mert minden egyes változat egy hangszernek a hangját utánozza, amelynek a nevét is viseli (pl. a Flute regiszter a fuvola hangját, stb.), az utánzótt hangszerek közül azonban egyiknek sincs a valóságban 5—6 oktávnyi terjedelme, mint a harmóniumnak, egy sem terjeszthető ki tehát az egész manuálra, hanem mindig egy magasabb, de lehetőleg hasonló színezetű hangszer kell, hogy folytassa a mélyebbet egy bizonyos hangtól kezdve. Hogy a játzó mindjárt tudja, melyik két regiszternek a hangja hasonlít legjobban egymáshoz, tehát melyek alkotnak együttesen egy változatot, kettőnkint a harmónium jobb és baloldalán egyformán vannak a név fölött meg-

számozva. Ezzel azonban nincs törvényképen kimondva, hogy mindig egyforma számozású regisztereket kell párhuzamosan kihúzni. Sőt épen a változatok megfelelése teszi lehetségessé, hogy minél többféle módon kapcsolhassuk össze a regisztereket s így nagyobb változatosságot teremtsünk a hangszínezésben. Így például, ha egy szép éneknek vagy praelodiumnak szép dallamát akarjuk kiemelni, akkor a felső felet erősebben regisztráljuk, mint az alsót, stb.

Említettük továbbá, hogy a hangzó regisztereken a név alatt számozás látható és pedig ezen számok közül valamelyik: 2', 4', 8', 16', 32'. A számok feje mellett a vessző mértéket, még pedig egy *láb*-ot jelent. Például 8' azt jelenti, hogy a regiszter hangja 8 láb magas, vagyis olyan, mint az orgona azon regisztere, melynek legmélyebb hangja egy 8 láb hosszú nyílt sípból keletkezik; és így tovább a többi szám is. A 8' regiszter a tulajdonképeni rendes hangmagasságot adja minden billentyűnek. A 4' regiszter minden hangja egy oktávval magasabban, a 16' -os viszont egy oktávval mélyebben hangzik, mint a 8' -os. A 2' és 32' két-két oktávval magasít illetve mélyít. — A regiszterek összeválogatásánál arra természetesen mindig nézni kell, hogy az alapan egyforma magasságu regiszterek kerüljenek össze. Ezek mellé azután erősítésül ki lehet húzni különböző lábúakat is. De arra szintén vigyáznunk kell, hogy olyan regisztereket ne válogassunk össze, melyek között két oktáv különbség van. Például csak 16' és 4' os regisztereket. Ezek közé okvetlenül 8 lábost is kell tennünk.

Mielőtt a regisztereket névszerint ismertetnők, szükséges előrebocsátanunk, hogy tulajdonképen kétféle harmónium van: amerikai és német. Így nevezik őket, mert előbbit Amerikában fedezték föl és ott is gyártják, utóbbit — jóllehet francia ember találta föl,

s így francia harmóniumnak is hívják — legnagyobb részt Németországban készítik. Külsőleg leginkább arról lehet megtudni, hogy milyen harmóniummal van dolgunk, hogy az amerikaiak többnyire csinosabb a külső kiállítása, s a német harmóniumnak Expression regisztere van, mely az amerikaiánál hiányzik. A lényeges különbség azonban a belső szerkezetben van és ennek következtében a hang is eltérő. Az amerikai harmónium hangja lágyabb és könnyebben kezelhető. Kedves nővéreinknél leginkább ilyen harmónium van. A német erőteljesebb hangú, jobban lehet vele színezni, de ügyesebb, gyakorlottabb játszóit kíván. Hogy kinek melyik tetszik, az az izlés dolga.

Mínthogy a kétféle harmóniumon többnyire különböző elnevezésű regiszterek vannak, előbb a német harmóniumét soroljuk elő.

(Folytatjuk.)

TÁRSULATI TUDÓSÍTÁSOK.

Örömmel értesítjük kedves nővéreinket, hogy a háború elején internált Zdešar lazarista ft. úr végre kiszabadult és a napokban Grazba érkezett. Ha megtudunk egyet-mást külföldi élményeiből, szívesen közöljük majd e lapocska útján; addig is azonban, ne mulasszuk el, hogy hálát ne adjunk Istennek, amiért e buzgó munkását ismét visszavezette működése terére, ahol annyi időn át fájdalmasan nélkülözték.

A LENYUGVÓ NAP ARANYSUGARAI szent Vince kertjében.

Kedves olvasóink sok magyarázat nélkül is ráismernek e kedves, a kis társulat kertjét szelíd fényvel

bevilágító sugarakra azon kedves nővéreink személyében, akik legtovább dolgozták meg munkaterünk termékeny talaját szeretetük izzó hevével, s még most is, amikor a hivatási évek hosszú munkáiban kifáradt szervezetük pihenőre készül, még mindig a csendes munkásság és állhatatos erényesség fényével aranyozzák be fiatalabb szemünk látókörét.

Emlékezzünk meg itt azon kedves nővéreinkről, akik már 60 éve, vagy még tovább szolgálnak az Úrnak. Az első hely méltán illeti meg *Hersies Rafaela, egri szolgáló-nővért*, aki *ez év június 26.-án szent hivatásának 70 éves jubileumát fogja megünnepegni*, ha a jó Isten megérne engedi, amit szívből és örömmel reménylünk. Oly rendkívüli esemény ez, hogy méltó, hogy az egész kis tartomány szeretettel és hálával emlékezzék meg e napon legidősebb tagjáról, aki 97. évében is még oly üde, egészséges és munkabíró, hogy bátran kiállhatja a versenyt akármelyik fiatal lársnőjével. A házvezetés ügyeivel ugyan már nem igen foglalkozik, hanem buzgó áhítatban és összeszedettségben leginkább azzal szolgál kedves szegényeinek, hogy apró mintarongyocskákat gépen összevarrogat és takarót készít a didergők számára. Egész napon át szorgalmasan gépel.

Korban második kedves nővérünk: *Rigó Konstanca nővér*, ki jelenleg az Irgalom-házában működik, s még mindig nagy szeretettel kezeli a harmóniumot, tanítja az egyházi éneket, s még azokat a szegény kis nyomorékokat is, akik emberi gondolatra és érzésre is alig képesek, meglantítja egyes szép énekekre. Június hóban már 62. hivatásévét tölti be.

Utána a mi kedves *Cziffra Stefánia nővérünk* következik, akit az egész tartományban mindenfelé ismernek, mert magas kora mellett még fiatalos erővel és

buzgó önfeláldozással utazgat egyik nővérházból a másikba, hogy drága elüljáróink megbízásait megalkuvást nem ismerő pontossággal teljesítse. E tekintetben semmiféle áldozattól sem riad vissza, sőt zokon veszi, ha — itt-ott kímélni akarván őt, — mást bíznak meg egy-egy terhebb és fáradságosabb utazással; pedig ez év márciusában szent hivatásának 61. évét töltötte be.

Február havában ünnepelte tartományunk első asszistensnője, kedves *Borbély Sarolta nővérünk* is 60 éves jubileumát. Magas kora és állandó betegeskedése mellett ő is mintaképe a hivatási erényeknek, kivált az igénytelen, elrejtett életnek, amely most már kifelé úgyszólván csak a szívélyes szeretetben tud megnyilvánulni. Az egészen zártkörű, csakis a nővéresaládban megtartott ünnepségen résztvett jó főtisztelendő atyánk és kedves gondnok-nővérünk is, nagyon épülve a tiszteletreméltó jubiláns megnyerő szerénységén.

Kedves kis ünnepség folyt le most nem rég, szent Vince ereklyéi áthelyezésének ünnepén is, Tatán, amikor *Lerch Viktória*, a ház volt szolgáló-nővére, hivatásának 60 éves jubileumát ünnepelte. Nem emlékezhetünk meghatottság nélkül szent Vince ezen méltó leányáról. Miután 40 évig viselte a felelősségterhes szolgálónővéri tisztet, ismételten kérte elüljáróit, mentenék őt fel állásától, mert gyengülő emlékezete és hallása miatt képtelennek érzi magát annak viselésére. Az elüljárók csakugyan egy fiatal erővel töltötték be helyét, s ezen szívből alázatos, jámbor lélek utódját kimondhatatlan örömmel fogadva, a ház ügyeibe nagy szeretettel vezette be, azután pedig visszavonult az egyik kis szobácskába, ahol Istennel való zavartalan egyesülésben, varrogatással foglalkozik, szüntelen áldást és kegyelmet esdekelve le utódjára és annak működésére.

Az ünnepre odaküldött kedves tiszt-nővérünkhez így szólt a jubiláns: „Nem tudom, hogyan háláljam meg drága elüljáróim azon kegyességét, hogy a felelősség alól fölmentettek. Egészen másképen történik most a házban minden. Új munkásság, új buzgóság tölt el mindenkit, amire én már teljesen képtelen voltam.“ — Az ünnepség egészen csendben folyt le, senki sem tudott róla a nővéreken kívül. Mikor a gyémánt koronát fejére tették, sírva fakadt s így szólt: „Istenem! 60 év alatt mennyit vétkeztem, s mily kevés jót cselekedtem!“ — Nem ismerjük fel ez alázatos nyilatkozatban szent Vince igazi leányát? És a tatai ház szent ereklye gyanánt őrzi és tiszteli e drága kincset, s a nővérek — bár teljesen új elüljárójukhoz tartoznak s hozzá is őszinte szeretettel ragaszkodnak — a *nagymamát* szinte dédelgetik, s igyekeznek napjait mindenképen megédesíteni.

A főntemlítettek kivül még két kedves nővérünk éri el ez évben hivatásának 60. évét; az egyik *Puszka Alojzia*, volt *gyulai szolgáló-nővér* itt központunkban, a másik *Giegerl Johanna*, *Pécs-szegényházi szolgáló-nővér*.

Előbbi általánosan szeretett, kedves alakja központunknak, szeretetteljes modora s a szentszabály hűséges megtartása miatt: a másik szegényke jelenleg betegeskedik, de reméljük, a jó Isten még megégni engedni neki e kegyelemteljes, ritkán megéert napot.

Arra kérjük kedvesnővéreinket, hogy társulatunk szép, egyszerű szokása szerint csak családi körben ünnepeljenek, leginkább pedig imáikkal mutassák ki szeretetüket és tiszteletüket. Boldog emlékü Kieffer anyánk, Fia! és Medits atyánk, és más nagy lelkek is példájokkal erre tanítottak; kövessük őket! Aranysugaras nővéreinket pedig a jó Isten éltesse, erőben és kegyelemben!

BENJAMIN TESTVÉRE.

Nem sokkal, talán csak 1-2 évvel idősebb testvére kéje a piski-telepi magyar-államvasúti kis kórház, mely először csupán három, majd maig is négy nővérrel látja el a szegény vasúti munkások és munkásnők ápolását. Bámulatosan piciny helyiségekben laktak ott kedves nővéreink; egy kis háló négyüknek, meg egy époly kicsiny nappali szoba, amely egyben kápolna és ebédlő is volt. Hozzá egyik a ház egyik, másik meg a ház másik sarkában volt, az egyetlen folyosó pedig egész nap zsúfolva a folyton érkező külső betegekkel. Ez a kis ház egy époly kicsiny, léces kerítéssel ellátott kert közepén fekszik, három utcával határolva; úgy, hogy a nővérek egy lépést sem tehetnek a kertben, anélkül, hogy minden oldalról ne látnák és figyelnék őket.

Azt hinné az ember, hogy ily kényelmetlen körülmények között nagyon rosszul érezhetik magukat a nővérek, hogy állandóan levertek, kelletlenek, elégedetlenek. Pedig ellenkezőleg. Ez a legkisebb kórházunk, amely pedig nem négynek, hanem nyolc nővérnek adhatna munkát állandóan zsúfolt kórtermeivel és ambulanciájával, éveken át élő bizonyítéka volt azon igazságnak, hogy az embert, s kivált a nővéreket nem a környezet előnyei, kényelmei, stb. teszik boldoggá, hanem az Isten és az embertársak szeretetének gyakorlása, s kivált az összetartó, testvéries szeretet, amely szent Vince Atyánk szavai szerint az egyes társházakat földi paradicsommá változtatja.

Igazi paradicsomi boldogság lakozott e szűkös hajlékban. Nem egyszer írták onnét kedves elüljáróinknak: „Nem tudom miért, de oly nagyon boldogok vagyunk itt együtt, hogy mindig attól félünk, hogy a

gonoszlélek megirigyli boldogságunkat és kieszel valamit, hogy megzavarja.“ — Minthogy pedig a jó Isten úgy rendelte, hogy tartós, zavartalan boldogság ne legyen az ember osztályrésze itt a földön, meg is engedte neki, hogy szétdúlja e kedves kis családi fészket.

Jött az oláh, s alattomban behatolva a Zsil völgyén át, egy-kettőre Petrozsényban termelt. Piski csupán 89 km-nyire van e határszéli városkától, hozzá egyenes vasútvonal kapcsolja vele össze. Képzeltető, mily rémületet keltett e hír kedves nővéreink körében. De hadd mondják el ők maguk, miként fogták kezükbe a vándorbotot.

„Az elmúlt év aug. 28.-án vettük a félelmetes hírt, hogy a románok betörték Petrozsényba. Másnap már jöttek a menekültek és ellepték Piski állomását. A sok rettenetes hír az egész lakosságot félelembe ejtette. Azonnal megkezdődött a csomagolás. Éjjel-nappal talpon volt mindenki, kihurcolták holmijukat az állomásra és lesték az üres kocsikat, hogy elmenekülhessenek.

Betegeink sem akartak a kórházban maradni. Aki csak talpra tudott állni, mind egészségest jelentett, a súlyosabb betegeket pedig az igazgatóság biztos helyre: Aradra szállíttatta. Így mi nővérek is felszabadultunk, s kedves elüljáróink kívánsága szerint szintén a meneküléshez készültünk. Éppen akkoriban kaptunk új lakást a szomszéd házban, mert a kórházban annyira kellett a helyiség, hogy hálószobánkat is lefoglalták. Amikor készen voltunk az áthurcolkodással, akkor kezdhattuk újból. A bútorokat mind lehordottuk a pincébe, s mert a nagy zűrzavarban segítséget nem igen kaphattunk, jórészt magunk végeztük e munkát. Összes ágynemű, ruha- és élelmiszerkészletünket, könyveinket, stb. pedig becsomagoltuk, hogy magunkkal vigyük.

A lisztes zsákokkal azonban nem boldogultunk. Négyen sem bírtunk egyet fölemelni, hogyan vigyük hát el? Jó gondolatunk támadt. Az állomáson ott nyüzsgött a sok éhes menekült, a szegény gyermekek sírása szinte hozzánk is elhatolt. Megsütjük tehát egész lisztkészletünket kenyérnek, s olcsó pénzen adjuk a sok éhes menekültnek. A gondolatot tett követte. Kaptunk végre egy jó asszonykát segítségül, s szeptember első vasárnapján kedves nővéreink háromszor dagasztottak 25—25 darab kenyeret, még pedig akkora erővel, hogy a teknő kettéhasadt, a tészta pedig egyik kis nővér lábára potyogott szüntelen. Nem tudván ennek okát, ráfogták, hogy nem ért a dagasztáshoz, de később jót mulattak a dagasztás után fölfedezett hasadt teknő látásán. Alig vette észre a nép, hogy sütünk, — mert a kemence az udvaron van, — máris odatolongtak, s az első sütésből, — miután alig volt 20 percig a kemencében, — két kenyeret elloptak. Persze, annyira nyers volt még, hogy meg nem ehette az illető, s később megtalálták, — odacsapva a sínekhez — a sületlen tésztát.

Hogy ilyféle lopások újból elő ne fordulhassanak, főorvos urunk két szuronyos polgár-őrt állított a kemence mellé. Ezek egész hivatalos komolysággal tudakolták mindig, hogy mikor vetjük a kenyereket, mert maguk is örültek az osztaléknak; hiszen családjuk elmenekült már, s nehezen jutottak hozzá. És micsoda harc volt, amikor a szép fehér kenyerek kiosztása megkezdődött! Mindíg kevés volt, amit kaptak. Könyörögtek: Kedves nővér, kérem, a családom ott vár az állomáson éhesen; már napok óta nem ettek. Majd a piskitelepi vasútasok jajgattak; családjaik elmenekültek, nekik meg utazniok kell; hosszú az út, adjunk két kg helyett négyet! Ha egy-egy sületből 15—20 könyörgőnek már nem jutott, s biztattuk, hogy a többit már a

kemencébe tettük, körülülték a kemencét és úgy lesték. El nem mozdultak volna, csak, hogy ők lehessenek majd az elsők, akik kaphatnak.

Szívesen folytattuk volna e munkát mindaddig, míg az utosó éhezőt is ki nem elégítjük, mert éreztük, hogy sok szegény éhező kéri reánk ezért az Isten áldását; de sajnós, másnap estére ki kellett jelentenünk, hogy listkészetünk elfogyott, s nem segíthetünk tovább rajtuk.

Mínt hogy Piskiről mindenki elmenekült már, s kivált nőket alig lehetett látni, mi is csak azt vártuk, hogy kocsit kapjunk a magunk és holmink számára. Meg is volt ígérve, de az urak mind fejüket vesztették, mikor a forgalmi irodára sürgöny érkezett, hogy meneküljön mindenki.

Úgy akartuk, hogy két nővér előre menjen, ketten pedig még visszamaradunk a szállítás és egyéb szükséges ügyek elintézése céljából. Háromszor kísértük ki őket az állomásra, de a vonat mindig teljesen zsúfolva érkezett Piskire; hiába várták sokan, hogy felférjenek. Egyik este kimentek 11-kor, hogy szerencsét próbáljanak, mi pedig az egésznapos izgalomtól kimerülve, csakhamar elaludtunk, remélvén, hogy mégis csak elutaztak. Éjfél után két órákor azonban csendesesen jönnek be a hálóba, *Dicsértéssel* köszönve; első pillanatra szinte betörőknek tartottuk őket, annyira belelítettük már magunkat elutazásukba.

Másnap kaptunk végre teherkocsit. Jó messze állt künn a pályán, de szívesen hurcoltuk ki holminkat; nem akartuk, hogy a románoké legyen. Fölrakodtunk, le is zártuk a kocsit, most már csak azt néztük, hogy a két nővér is feljusson a vonatra. Végre a szeptember 6.-án reggel induló gyorsvonat elvitte őket. 7.-én, reggeli 3 órákor értek Budapestre, azaz Pesten egyik

társházunkba, ahol senki sem várta őket. Szegények, a sok szaladgálás és hosszú utazás után álmosan, fáradtan, dagadt lábakkal leültek a lépcsőre, s egyik a falhoz, a másik a rácshoz dülve, mélyen elaludtak. Így találta őket az egyik nővér, mikor reggel kijött a nővérlakásból. Hamar lefektették aztán őket, s kipihenve, kimosakodva, hátaltel szívvel mentek át drága központunkba, ahol minden kigondolható szívességben és jóságban bőven volt részük.

Ketten, a hátramaradottak, többek közt két szép sertésünket akartuk még eladni. De hiába vártuk a hentest, nem jött. Itt nem hagyjuk, — gondoltuk, — s hamarosan levágattuk. Az egyiket besóztuk, a másiknak pedig megegyeszer befűtöttük a kemencét. A polgárőrök hivatlanul eljöttek őrizni, mert az illata messze elhatott, s méltán remélhetek belőle kis jutalékot. Mikor megsüül, az egész sertést bödönbe zártuk és még este betettük többi holminkhoz a kocsiba. Nagyon fáradtak és feketék voltunk ugyan az egésznapos huzavonától, — jól esett volna lepiheni, — de már jött értünk a sürgöny, nekünk is menni kellett. Sok nehéz csomagunk volt még mindig; szentruháinkat nem mertük a teherkocsira bízni, a besózott sertés is itt volt, egy nagy fazékban, fehér abroszba csomagolva. Hogyan bírjuk el? Segítségünkre senki! Ekkor jön tiszt. káplán urunk és jelenti, hogy velünk együtt menekül Bpestre, szívesen segít valamit vinni. Ajánlottuk neki a fehér batyut, s a jó erős ember megragadta és vitte; útközben ugyan többször kérdezte, mi lehet benne, mert nagyon nehéz, de csak Budapesten tudta meg.

A zsúfolásig megtelt vonaton, persze, csak állni lehetett, vagy pedig az egyik kosárra ülhetünk le, mindaddig, míg az ismerős főkalauz egy szolgálati szakaszt nem bocsátott rendelkezésünkre. Kisasszony nap-

jára virradó reggeli 2 órakor érkeztünk Budapestre, s minthogy Szolnokról sikerült táviratoznunk, egyik kedves társházunkból vártak minket és szeretettel fogadtak, míg kedves központunkba nem mehettünk, ahol már édesanyai aggodalommal vártak drága elüljáróink.

(Folytatjuk.)

GYÖNGYÖSI KEDVES NÖVÉREINKRŐL.

A tapasztalás mutatja, hogy még a háború borzalmi sem képesek a világot fölrázni a bűn és gonoszság halálos álmából. Azért a jó Isten az eddigieknél is gyakrabban emeli fel büntető jobbját, s különféle elemi csapásokkal akarja öntudatra kelteni a lelkileg elvakult emberiséget. Így tett most is, midőn néhány óra alatt elhamvasztotta Gyöngyösnek egyik legvirágzóbb városrészét.

A katasztrófa híre a legnagyobb aggodalommal töltötte el kedves elüljáróinkat, s ez méginkább fokozódott, mikor két nap elmúltával sem jött semmi hír ottlevő négy házunkról, pedig azok betegekkel, szegényekkel, gyermekekkel sűrűn népesek. Harmadnap végre sürgöny érkezett, mely így szólt: „*Romoktól körülvéve sértetlenül áll a Mária-tanoda.*”

Tovább nem tarthatván vissza anyai szívének ösztönzését, nagyontisztelendő vizitátornőnk vonatra ült s a király öfelségével csaknem egy időben érkezett Gyöngyösre. S bár kevésbe került volna, hogy szeretett királyunkat megláthassa, ezzel nem törődve sietett, hogy kedves nővéreink hogylétéről minél előbb tudomást vegyen. Útjában a vasúttól a legközelebbi intézetig mindenfelé szomorúan heverték a házak romokban; égnek álló üszkös gerendáik, mint óriási felkiáltójelek hirdették Isten súlyos látogatását. Mélyen, nagyon

mélyen kell alázódnunk a jó Isten előtt azért a kiváltóságos kegyelemért, hogy e rendkívüli tűzvészben mind a négy házunkat épségben megőrizte. Az árvaházat és szegényházat a szél iránya elkerülte, így nem is voltak veszélyben; de az már csakugyan a csodával határos, hogy még a kórház is, melynek mosóházából a tűz eredt, egészen sértetlenül maradt. A szél azon irányba vitte a lángokat, hol a Mária-tanoda áll. Hadd mondják el maguk, ezen intézet kedves nővérei, hogyan őrizte meg őket a szeplőtelen szűz Anya.

„Folyó hó 21 és 22.-i éjjelen borzasztó katasztrófát éltünk át. Délután háromnegyed ötkor hármat kongtak annak jeléül, hogy a harmadik negyedben tűz ütött ki. A nép össze-vissza szaladgált és rémülten kiabálta, hogy: „*Ég a kórház!*” Megijedtünk mi is, mert rettenetes szélvihar volt. Azonnal elküldtük az egyik jelöltet, hogy biztos hírt hozzon, s kérdezze meg a kedves szolgálónővért, nem óhajtja-e, hogy kocsival menjünk a nővérek holmiját megmenteni. Azonban alig ért a jelölt a Bene utcába, a tűz oly gyorsasággal terjedt, hogy tovább már nem mehetett. A nagy templom és a körülötte levő házak is kigyúladtak s most már egyenesen felénk tartottak a lángok.

Mi már öt órától kezdve dolgoztunk. A padlásra vizet vittünk fel, minden nővér a gondjaira bízott dolgok után nézett. Az egyik a cukrot és szappant cipelte le a padlásról, a másik ruhaneműeket, a harmadik a gyertyákat, mások ismét a legértékesebb tárgyakat: szentruhákat, fehérneműt, okmányokat igyekeztek biztonságba helyezni. Kedves nővéreink végre még a kornetruha-szekrényt nyitotta föl, s hamarjában kiszedte a tokvákat; a többit sajnálta összegyűrni, mert csak két nappal előbb vasaltunk. Ezer gondja között nem jutott eszébe, hogy nagyobb lenne a kár, ha mind odaég,

mintha mégegyszer kellene vasalni. Bár lázas sietséggel igyekeztünk minden lehető menteni, bizalmunk szűz Anyánkban oly erős volt, hogy egy percig sem kételkedtünk segítségében. Mégegyszer körülnéztünk a szobában; lehetetlenség volt mindent a pincébe vinni, mert sem erőnk, sem időnk nem volt hozzá. Kedves nővérünk kivette tehát szent Vince ereklyéjét a szekrényből, s az ő oltalmába ajánlva mindenünket, lezártuk az ajtókat és átmentünk a gyermekekhez, kik sírva imádkoztak a kápolnában.

Miután gyorsan megvacsoráztattuk és felöltöztettük őket, az óvónő kivette őket egy, a városon kívül fekvő óvodába. Mire az országútra értek, mindenki azt kiáltotta feljök, hogy a Mária-tanoda lángban áll. Szegény gyermekek a kisasszonnyal együtt sírva térdeltek le az út közepén és hangosan imádkozta mindenik, amit szíve súgott. Az éjszakát az óvodában virrasztották át; közben-közben egyes jólelkek vittek hírt az intézetről.

Itthon ezalatt már a legnagyobb nyugalommal néztünk a veszély elé. Félhétkor átjött főtszt. urunk s elvitte az Oltáriszentséget, majd idős és beteges Angyalka nővérünket helyezte biztonságba. Ezalatt a szomszéd ház is kigyúladt már, s mindenki menekülésre szólított fel bennünket. Egy pillanatra elfogott a félelem és kimentünk az utcára; de látva, miként nyaldossák a lángek köröskörül házunk falait, rendületlen bizalom és vakmerő bátorság szállott meg. „Nem, — mondtuk — a Mária-tanodának nem szabad leégnie! A szűz Anya ezt nem engedheti.” — Néhány ácsorgó katonát felszólítottunk, hogy segítségünkre jöjjenek, de hallani sem akartak róla; majd egy tisztet pillantván meg, azt kérjük meg, hogy adjon néhány katonát, hátha mégis sikerül megmenteni kis házunkat. Őt katonával és két tisztelendő ferencrendi szerzetessel, kik szintén segítség-

günkre jöttek, fölmentünk tehát a padlásra és körülbelül 11 óráig öntöttük a már átmelegedett gerendákat és oltottuk a havazásszerűen behulló szikrákat. Két katonatiszt a ház körül járt, hogy jelt adjon, ha esetleg kívülről fogna tüzet. Közben az üvegfolyosó vasgerendázata egészen izzóvá lett a szomszédház tüzétől, s a hőséget alig lehetett kiállani; a kápolna oldalán is minden ház lángba borult már, s így három oldalról voltunk környezve a tűztől. A két tiszt. úr odament, ahol legnagyobb volt a veszély; az egyik az üvegfolyosóra öntött körülbelül 15 hl vizet, a másik a kápolnát iparkodott megmenteni. Miután a padláson nem volt már oly nagy a veszély, csak két nővér három jelölttel maradt fönt, míg a többiek a reánk nézve legveszedelmesebb szomszédházat segítettek oltani, amelynek teteje egyszerre két oldalról is égni kezdett.

Körülbelül 12 óra tájban szűnt meg a legnagyobb veszély, ekkor teljesen magunkra maradtunk; kutunk is felmondotta a szolgálatot s már csak cseppenkint adta a vizet. Láttuk, hogy semmit sem tehetünk többé, tehát pihentünk kissé. A nővérek fele lefeküdt, másik fele három óra felé ismét megkezdte a munkát, mert a szikraesőnek még nem volt vége s utcánk alsó része még javában égett. Minthogy szomszédunk kertjének kerítése leégett, az ottlevő kútból legnagyobb örömünkre ismét kaphattunk vizet. Annyira gyakorlottak voltunk most már az oltás mesterségében, hogy egyik nővér fölment a háztetőre, a többiek hordták a vizet s így tartott ez fél ótig, de már nem ment a munka oly lázas sietséggel mint éjjel, mert már alig bírtuk végtagjainkat mozgatni. Ezután hárman megkezdtek az elmékedést, ketten pedig a gyermekekért mentek, kik félhatkor nagy örömmel jöttek haza. Ekkor vettük csak észre, hogy mily ijesztő kinézésünk volt; hiszen akár-

hányszor egymás fejét is biztosítani akartuk, s hol az egyik, hol a másik kapott egy-egy veder vizet a fejére.

Miután kimosakodtunk és felöltözködtünk, hat óra után a tiszt. úrral átmentünk a templomba, szentségi Jézusunkért, ki most először volt lávol tőlünk egy éjjelre. A nővérek és gyermekek égő gyertyákkal kezükben, hangosan imádkozva nyitották meg a kis diadalmenetet, a templomban levő asszonykák pedig sírva követték az Oltáriszentséget. A szentmise után hálás szívvel énekeltek el a Te Deum-ot.

Hogy házunk e nagy veszedelemből megmenekült, azt csak az Ég csodálatos segítségének köszönhetjük, és pedig szeplőtelen Anyánk hatalmas pártfogására, akinek kis intézetünk nevét viseli. A veszély kezdetén minden ajtóra és ablakra csodás érmet helyeztünk, majd az utcára sietve, a szemben álló házakba, úgyszintén a ferencrendi szerzetesek kertjébe is dobtunk érmet; s csodálatos! másnap reggel mindezen épületek sértetlenül állottak, pedig két faszindelyes is volt köztük, a barátok kertje pedig szalmával és fával telve. Igaz, hogy kis gazdasági épületünk és egyik szomszédunk háza, amelybe szintén dobtunk érmet, teljesen leégett, de ebben is az isteni Gondviselés működését látjuk, s erről később talán többet is írhatunk.

Mikor az utcán az érmeckéket osztogattuk, remegve jött felénk egyik felsőrészi káplán úr, kis kézitáskával kezében, melyben egész megmentett vagyona volt. Menekülésre szólított fel minket is, mert — úgymond: „A Mária-tanoda is bizonylyan elég.” — Kedves nővérünk azonban teljes határozottsággal válaszolta: „Főtiszt. úr, ez ki van zárva; a szűz Anya nem engedi meg, hogy kis tanodája megsemmisüljön.” — Másnap meglátva épségben maradt házunkat, így szólt: „Kedves nővér, igaza volt, szűz Mária megvédelmelte házunkat!” —

S hogy a veszély nagyságáról teljes képet alkossanak kedves nővéreink, azt is meg kell említenünk, hogy Gyöngyösön általában igen nagy a vízhiány; az artézi kutak csak akkor működnek, ha van villanyos áram. Már pedig a villanydrótok mindjárt a tűzvész kezdetén megszakadtak, a tűzoltók itt mifelénk nem is voltak láthatók. A jó szerzetes-barátok azonban egész éjjel és egész napon át életük kockáztatásával mentettek emberéletet és vagyont.”

Eddig a kedves nővérek elbeszélése. Mi pedig azt is hozzátesszük, hogy nem az első eset, amikor az édes szűz Anya ily nyilvánvalóan kimutatta oltalmazó segítségét e kis neki szentelt hajlék, s általában kis társulatunk műveinek megmentésében. Kedves directrice-nővérünk elbeszélése szerint 15 év előtt is igen nagy tűz volt Gyöngyösön, a város egyharmad része akkor is leégett, a szél pedig szintén a Mária-tanoda felé hajtotta a tüzet. Ő akkor e ház szolgáló-nővére volt, s épen Grazban végezte szentmagányát.

Mikor a lángok már közel jártak az intézethez, egy fiatal kis nővér, a megboldogult Schuster Dóra, ki hivatása ötödik évében halt meg Pinkafőn, — nagy bizalommal vette kezébe a társulati szobában levő Mária szobrot, s e kétségbeesett kiáltással: „Szűz Anyám segíts!” kifutott vele az udvarra, s a közeledő lángok felé magasan föltartva azt, mindig újra ismételte: „Mária, segíts!” — S a szent Szűz nem engedte, hogy e bizalom csalatkozzék hatalmában és jóságában. Alig emelkedett a szent Szűz szobra a lángok ellenében, a szél azonnal megfordult, s mintegy parancsszóra, más irányt vett. Többször is ismétlődött e megható jelenet, s miként egykor a megrémült apostolok kérésére szent Fia a háborgó hullámoknak, — Mária, a könyörgő mindenhatóság is parancsolt resz-

kelve hozzá menekülő leányai kérésére a mindent elnyeléssel fenyegető rettenetes lángoknak.

Örök hála és szeretet ezért Szeplőtelen Anyánknak!

FIATALOS ÖREGEK.

Kedves Központi Lapocskám!

Csak láttad volna az általános derűtséget, amely mindnyájunk arcába szökött, mikor az „Öregek-fiatalok” című kedves cikkedet olvastuk. Éppen nekem jutott a szerencse az ebédlőben fölolvadni s nem tudtam, hová legyek örömömben, mert nagyon régi vágyamat láttam megvalósulni ezen Istentől sugallt jótéteményeddel.

Igazán mondhatom, már én is régen töröm azon szürkülő fejemet, hogy miért van az annyira elterjedve a társulatban, hogy a szegény fiataloknak csak suttymban, akkor is csak a padláson szabad elhúzni szájukat; mert ha ez a tisztas öregek előtt történik, akkor nem létezik elég kiesztelt megrovás szegény fejükre.

És ne gondold ám, kedves Lapocskám, hogy talán azért kelek a fiatalok védelmére, mert magam is ezek légiójába tartozom. Ó, nem! hiszen már 30 tisztas év nyomja vállamat, mióta tőpörödni kezdő tagjaimnak a szerencse jutott osztályrészül, hogy a szentruhát viselhetik. Ez idő alatt de sokszor hallottam: ó, azok a fiatalok nem tudnak egyebet, mint kora reggeltől késő estig tereferélni; hanem a munka, — a munka! — Azért kedves Lapocskám, ne vedd rossz néven, ha én is hozzászólok kedves cikkedhez, mellyel annyira fölgyújtottál. Föltettem magamban, hogy pártjukra kelek ezeknek a fiatal csemetéknek, mert 30 évi tapasztalatból beszélek.

De azért azt is megsúgom neked, hogy a Teremtő engem is víg kedéllyel áldott meg, amelyért nem egyszer kellett hallanom: „oh wie kindisch!” Pedig most az évek multával, ennek a humoros, víg kedélynek köszönhetem, hogy teljesen össze nem roppantam az élet küzdelmeiben. Jólehet, megpróbáltatásaim közepette egy időre uralmat

vett fölöttem a szomorúság szelleme, de csakhamar elűzte azt régi, humoros kedélyem. Kedves cikked is éppen ebben a hullámvásában ért, amikor már-már eltökéltem magamban, hogy örökre istenhozzádot mondok minden tréfának, minden humornak, mert manapság oly kevesen vannak, akik azt értékelni tudnák. Pedig, ugyebár kedves Lapocskám, a víg szívű adakozót szereti az Isten! Igy tanított engem a már Istenben nyugvó jó szolgáló-nővérem, aki maga is mindig vígkedélyű és humoros volt.

Az ő példájára én is magam köré gyűjtöttem a fiatal népet; el-elnevetgélünk s tréfáltunk úgy, hogy bizony sokszor nagyon is hangos lett a társulati szoba, és nem egyszer volt kénytelen jó szolgáló nővéreünk csendet parancsolni. De mikor láttuk, hogy egyesek nem jó szemmel nézik víg kedélyünket, hát mit volt tenni? Villanyerőre rendeztük be arcunkat és a tisztelt társaság előtt adtuk a komolyt. De ez aztán kárpótlást követelt, és szégyenszemre legyen mondva, — inkább csak sűgva, — hogy ez már a szentszabály rovására ment, mert bizony nem egyszer ott tört ki belőlünk a szünórákban elfojtott jókedv, ahol nem lett volna szabad. Jó szolgálónővéreünk belátta a dolog súlyos helyzetét, azért nem is helyeselte ezen eljárásunkat, hanem ütötte a nyulat bokrostúl.

De ezentúl már nem hallgatunk se Péterre, se Pálra, hanem nyilvánosan fogunk együtt vigadni az üdülőrákban; hiszen csak most látjuk, hogy drága elüljáróink is ezt óhajtják, hogy egymás terhét megkönnyítsük, ami a mostani háborús viszonyok között nem is olyan kiesiny!

A kedves cikkel megértettük drága elüljáróink kívánságát is, hogy a szegény fiatal csemetéket ne savanyítsuk be társulati életük virradtán. Majd eljő még számukra is az idő, amikor a megpróbáltatás nehéz felhője borítja életük égét. Akkor majd szeretettel és jóleső tudattal gondolkodnak vissza, hogy fiatal éveiket jókedvvel hozták áldozatul az Úrnak.

Ezen érzések hatása alatt állok most én is, és áldom Istenemet, hogy olyan víg kedélyű szolgálónővér vezetése alatt nevelkedtem a társulati életnek; ezzel a vidám lelkülettel akarom átlépni az örökkévalóság küszöbét is, ahol majd köszönetet mondok annak, aki ilyen légkörben nevelt.

Föl tehát, fiatal nemzedék! Félre a búskomorsággal;

legyünk mindig vidámak, mert a jókedvű adakozót szereti az Isten.

Kedves Lapocskám, ne vedd zokon, hogy ilyen hosszúra nyult közlésem; de már nagyon régen nyomta ez szívem tájkát, és most alkalmat adtál, hogy ettől a teher-től megszabaduljak. A jó Isten áldjon meg! erősödjél és nőjjél nagyra, hogy sziklaszilárdan megállhasd helyedet a küzdőtéren. Mi meg majd támogatni fogunk gyarló, de jó-akaró imáinkkal. Sokszor üdvözl

egy hűséges, öreg olvasód.

A SZAPPANFŐZÉSNEK KITŰNŐ MÓDJA.

Vegyünk 8 liter vízhez 5 kg zsíradékot, 1 kg lúg-követ vagy zsír-szódát, s üstbe téve, lassu forrásban főzzük három óra hosszáig; majd rövid idő multán leszedjük a zsíradékot, s a lúgot félreöntjük. Most újra veszünk 8 liter vízhez 5 kg zsíradékot és egy kg zsír-szódát, de hozzátesszük még azt a zsírt is, amit az első főzés után leszedtünk. Ez együtt ismét három óra hosszúra fől, persze többszörös felkavarással; azután épen-úgy bánunk el vele, mint az első után. A harmadik főzésnél az egész leszedett zsíradékot újra az üstbe tesz-
szük, de most már csak 4 liter vizet, 2¹/₂ kg zsíradékot, és ¹/₂ kg szódát teszünk hozzá, s újabb háromórai lassú forrás után készen van szappanunk.

A formába tiszta nedves ruhát teszünk s a szappant beleöntve, ott hagyjuk, míg teljesen meg nem keményedik. Gyönyörű, behér színű, könnyű és száraz szappanunk lesz ily módon.

UBORKASALÁTA ELTEVÉSE TÉLIRE.

A salátának való uborkát meghámozva, friss vízben meg kell mosni, azután meggyalulni. Most beszél-
zük az uborkát, s miután három óra hosszat állt a só-

ban, a szokásos módon jól kinyomjuk, s egy ruhako-
sárba tiszta ruhát terítve, abban egész éjjel szétterítve hagyjuk, hogy minden vize lecsöpögjön. Majd ecetet forralunk fel vízzel és egy kis fekete borssal; ne legyen nagyon savanyú, hanem kellemes, élvezhető. Ez ecetet, kihűlve, nagyobb edénybe tesszük, s jól megforgatjuk benne az uborkát, mint azt a saláta készítésénél szoktuk. Ha ez megtörtént, az egészet üvegekbe rakjuk, s az üvegeket egyszerűen bekötve, száraz helyre állítjuk. Ily módon egész télen frissen és keményen marad el az uborkasaláta, használat előtt csak kevés olajat kell még ráönteni.

NB. Ha gyalulás közben olyan uborkára akadunk, mely belül üres, azt tegyük félre, mert nem áll el.

A szeretet.

Alkalmi előadás.

Tiszt. tartományi főnökeink névünnepe, 1917-ben, előadták a szeminárium nővérei.

Személyek:

A társulat védőangyala.

A magyar tartomány védőszelleme.

A szeretet angyala.

Társ. angy.: Az Úrnak örök rendelése folytán
Szent Vince két családján öröködöm.
Bejárva a világot szellem szárnyán,
Vértenger mindenütt és könnyözön!
Itt harci zaj, ott vértől ittas térség,
E rémes háború okozta inség!
Úszkós faluk, bolyongó emberek
Segélyezést, istápot esdenek.
A hősök ezre vértanú kínjával
Túr vasgolyótól ejtett száz sebet;
Az árva, özvegy, testvér bús imával

Szünetlen vivja a bezárt eget.
S az irgalom leányi — vértetetlen
Bár szembeszállnak mind e gyötrellemmel, —
Nem fékezhetik e pusztító vész
Világot elborító tengerét.

Tart. angy.: Ó drága testvér! üdvözöllek.
E szép hazában — jöjj, — pihenj meg!

Az ellen bár itt is betört,
Országunk még is szabad föld.
S a szeretet leányinak a mai ünnep örömnap.
Maradj itt, oszd meg örömléted!
Nővelje azt dicső jelenléted.

Társ. angy.: Mily jól esik e szíves meghívásod,
Magyar provincia védangyala!
Lám, itt derült tekinteteket látok,
Nővéreinken üdvnek mosolya.
Feledik tán a háború veszélyét?
Nem ismerik barátaik inségét?
Nem! szent gyökér hajtása mindmegannyi,
Szegények hősi atyja hős leányi.

Tart. angy.: Nos, megtaláltad őket, drága testvér.
Szent Vince s Lujza képmását keresvén.

Társ. angy.: E rám bízottak seregét ha nézem,
Lelkem előtt ez égi kép lebeg:
Isten szavára földre száll az éden.
Majd visszatér az angyali sereg.
Az egyesek vagy sokak örök sorsát —
Rövid időn vagy évszázadokon át —
Az Úr tetszése szerint, szívesen
Védelmezik, ezer veszélyeken.

Tart. angy.: Értem. E láthatatlan lelkek
Szent missziói segítőket leltek.
A szeretet buzgó leányait is
Ez éden-lelkek szerelme hevíti;
A főnököknek legelső szavára
Odahagyva mindent, ami drága,
Városokba és tanyákra, betegekhez, árvaházba
Repülnek a hit s szeretet angyalszárnyán.
Nincs itt egyéb gondolatja, mint az Isten akaratja,
Főnökének parancsában csak ezt látván.

Társ. angy.: Testvér, ennél is több az, amint
nézem:

Mint tépi szét hazája szalait
A gyenge nő, és férfias erővel
Megy, átevezve tenger habjait.
Es áldozatos életének árán —
A sok veszendő lélek után járván —
Nézik az igaz hitnek csillaga,
Az üdvözítő hű apostola.

Tart. angy.: Kis tartományunk még csak gyéren
Résztesül e nagy szerencsében.

Társ. angy.: Bár lenne száz és ezer ily aratás
Itthon s a széles óceánon túl,
Adná bár számos hősi szőlőmunkás
Éltét s erőit szent áldozatul:
Parányi csepp a nyomor tengerében,
Rezgő sugár gyászéjek setétjében.
Mily mérhetetlen szenvedés marad,
Enyhíteni — mert nincs — ki rákad.

Szer. angy.: Mit hallok égi szellemek, keseregtek
talán?

Im, látva rokonlelketek, kissé hallgatódzám.
Az igaz, hogy a nagy világ szenvedésbe öltözött,
S akit a baj meg nem javít, legrosszabb lesz mind között.
De higgyétek, testvéreim, soha, míg a föld felett
A növényzet virányain emberi lény érezett:
Soha annyi tiszta öröm — folyják bármint a könnyözön —
A szeretet angyalának osztályrésztül nem jutott,
Soha annyi önzetlen szív szeretve nem dobogott.

Tart. angy.: A szeretet nagy törvényét oly kevesen
értik meg;

Részvétlenség, rút irigység rabjai az emberek.
Számító ész, rideg önzés, bosszuvágy, góg, szívtelenség
Lépten-nyomon látható. Részvét hol található?

Szer. angy.: Elsősorban nálatok, jó szellemek;
Hisz kettőtök gyámoltja a szeretet.

Társ. angy.: Ó, értelek. A szeretet leányinak
Kezdeté és létoka a szeretet.
Ez családjuk dicső neve, hivatásuk eredete;
Mesterségük, művészetük, fő-lényegük, kötelékük,
Házaiknak cégtáblája: irgalom és szeretet.

Tart. angy.: Bár mindegyikük méltó lenne
E szent, magasztos, ősi névre!
Szer. angy.: Kivételt mindig s mindenütt találsz;
Krisztus mellett is ott látod Judást.
De jöjjetek vélem! Szivetek ítéljen:
Szűkölködők, szomorúak, szenvedők és nyomorultak
Testi-lelki bajaikra segítséget hol találnak?
Fájdalmaik vigaszukra miként válnak.

* * *

A szegények látogatása.

Társ. angy.: Mily kicsiny kunyhó, ahová vezetsz.
Nyomora lesújtó, s a szegény beteg!
Tart. angy.: A társadalom kiveti őket,
Nem szereti a szűkölködőket.
Insége és nyomora idegen neki,
Könyörgését, kérését hamar feledi.
Szer. angy.: De mikor a végső szükség tetőpontra
hág,

Oldaküldi az Úristen védőangyalát.
Megnyílik a szurtos ajtó, s kosárral a karján
Az irgalmasnővér lép be; vigasz minden szaván.
Szegény beteg újra remél, asszony hite életre kél,
Síró-rívó, éhes kis gyermekek
Kenyérkével, kaláccsal tellenek.
S be nem érve pillanatnyi segítséggel,
Rájuk immár továbbra is gondot visel.
Számon tartja, miben van a nagyobb szükség,
Mi volna a célszerűbb és jobb segítség.
Jó leves a betegnek, kis cipő a gyerekeknek,
Mielőbb erőhöz jusson, iskolát hogy ne mulasszon;
Jól fizetett kézimunkát az anyának,
Lelki békét, biztonságot a családnak.

Tart. angy.: Önfeláldozó szeretetével
Kibékíti őket az Úr Istennel.
Hitük csiráit hűn ápolgatván,
Továbbviszi a kegyelem útján.
Mint Jegyese: a Jó Pásztor az elveszett juhocskát,
Sok imával, fáradsággal keresi, amíg meg nem tér.
S el nem hagyja vadonát.

Szer. angy.: Láttad volna, mint én láttam,
A kegyelmek özönét
Kíaradni e családban!
Az Egyház négy szentségét:
Keresztséget a gyermekek,
Szülők a házasságot
Vették fel, és egyesültek,
Miután már kibékültek
Istennel a gyónásban
S méltó szentáldozásban.

Társ. angy.: A legtökéletesebb rokon-ézés
Az elhagyottak hű szeretete.
Nincs itt önérdek, önkielégítés,
Természetfölötti az eredete.
A mintakép az Istenember Szíve,
Körüljárván itt, mindenütt jót téve;
A szent szabályok oktatása szerint
A szeretet forrását benne tisztelik.

II. Betegápolás.

Tartom. angy.: Ismerős e hely előttünk, testvér.
Itt találhat irt, kit — bajba esvén —
Gyöttrő testi kínok, betegségek
Elgyöngítvén, kórházhoz szegzének.

Társ. angy.: A beteg test Isten képemása,
Az Úr sajátkezű alkotása.
Halhatatlan lélek-otthon,
Az Istennek emelt templom;
S míg ez a testet megszenteli,
Viszont a test őt mennybe segíti.

Szer. angy.: A Megváltó nem beszéle a jutalomról,
Mít a lelki irgalmasság majd magára von.
Az magától értetődik, míg ezt ajkai hirdetik:
Jöjjenek hozzám az atyámtól áldottak,
Mert beteg voltam és meggyógyítottak!

Társ. angy.: A betegápolás nem könnyű feladat,
De a testen át a lélekhez nyit utat.
Azért társulatunk fő műve és gondja:
A nővér beteg urainak szegény szolgálója.

Szer. angy.: Az ápoló irgalmas nővér Mária a ke-
reszt alatt;

A szenvedőnek sajtó testén vérző Jegyesére pillant.
Ő fekszik ott, sebesülten, gyötrő, szánandó helyzetben,
Segítségét csak tőle vár. Nincs is egyéb reménye már,
Mint bizalma áldozatos szeretete erejében:
S ő Máriával fogadja, a Megváltó személyében.
A kórágyméltára lett ezentúl,
S az áldozat mindkét részről megújul:
A szenvedés áldozattá avatja a beteget,
S élte élő áldozatát hozza meg a szeretet.

III. Szegényház.

Tart. angy.: Az élet zarádokútján kifáradt lélek a
célhoz közel
A porhüvely lankadó, terhes súlyát alig viselheti el.
S ha e bajokhoz szegénység járul,
Elhagyva minden régi barátjátul,
Úgy tűzszeres lesz az aggkor gyötrelme,
S az elhagyatottság kínzó érzelme.

Társ. angy.: A szeretet nagy társulata erre is ta-
lált vigaszt:

Odamegy édes leánya, s az aggok fölött virraszt.
Szer. angy.: Jól megértve, hogy a vetés nem teljes
még mikor zöld;

Értékes az érett kalász, készen várva az aratást;
Súlyától ha meghajolva, üde színe megfakulva,
Aranydíszbe öltözött.
Nézd e nővért, — fiatal bár, alig két tized a vállán —
S hogy megérti aggjait!
Hideg ellen takargatja, bánatában vigasztalja,
Meghallgatva bajjait.
S minthogy az életsor vége a számadás közelsége,
Erre gondol szüntelen. Lelköket a végső útra, elkészíti a
halálra;

Hogy mérlege karja ki ne billenjen,
Ha majd az örök bíró előtt megjelen.

IV. Bölcsőde.

Tart. angy.: Az aggkor néma csendjével mily el-
lentét

Ez apró lelkek dűnnyögő zsvajaja!
S a nővér köztük anyát helyettesít,

Az ártatlanság védő-angyala.

Társ. angy.: „Engedjétek hozzám jönni”, szölt a
Mester szeliden,

S a társulat alapítói követték is őt, híven;
Fölszedvén a kisdedeiket, kiket anyjuk eltaszít,
Édes otthont, jó meleget, ápolást és szeretetet
Bölcsődéjük egyesít.

Szer. angy.: Mily égi kegy! A kised Jézus
Arája karján akar ringattatni;
Szűz Mária boldogságában részes
A nővér, ki anyát tud pótolni.
Minél több a kised, annál több szeretet,
Annál nagyobb az áldozat!
Annál több léleknek nyit utat
Igazság sorjára, az üdv hazájába:
Kisdedeik gondozása folytán
Szülőiket hitükre oktattván.

V. Lelenház, óvoda.

Társ. angy.: Szűz és anya egy személyben
Csak a szent Szűz lehetett;
Szűz és anya e tisztjében
Az irgalmas szeretet.

Szer. angy.: Szent hitünk első csiráit ő oltja be
szívébe;

A gyermek-lélek jövője kezébe van letéve.
Jönnék ugyan majd viharok,
Szenvedélyek forgószele,
S már — úgy látszik — elpusztított
Minden jót az élet heve.
De lassankint lezajlik a tomboló vágy, örömmámor,
S visszatér a gyermek hite, mit egykor oly módon lese
A jó anya ajakáról.

Tart. angy.: Ó gyermeki szív ártatlan lelkülete!
Rajtad mi tetszéssel csüng annak tekintete,
Ki liliumok közt legeltet.

VI. Iskola.

Mily nagy hivatást nyert a tanító-nővér,
Közreműködhetve a leánykák üdvén;
Hisz nélküle talán nem üdvözülnének,

Az oktatás másutt nem egyszer önérdék!

Tart. angy.: De csak akkor, Isten ügyét ha szívéből szereti;

Ha nem keres ragaszkodást, s önmagát sem keresi.
Az ártatlan lelkületet, mit a bűn még meg nem perzselt,
A gyermekek Barátjához: Mesteréhez vezetí.

Szer. angy.: Az élő hit szemével bennök
A gyermek-Jézust tiszteli;
Ha reggelen betér közéjük, nyájas mosollyal üdvözli.
S míg csüngnek ajkán önfelédten
S szívéről üdv igéje lebben,
Személye elő példakép előttük,
Követni őt legforróbb törekvésük.

Társ. angy.: Nagy felelősség és súlyos kötelesség:
Mindenha erények tükre gyanánt
Jelenni meg és minden helyzetben
Kitartani hivatása magaslatán.
Lujza anyánk szerint: ha volnának
Angyali lények a nővérek közt,
Fogékony, ártatlan gyermek-szívét
Képezni, nevelni őket illetné meg.

Tart. angy.: Azért legfőbb gondja legyen saját haladására;

Szabálya rendelkezései, hivatása erényei,
Főképp pedig a jámborság buzgó gyakorlása.

Szer. angy.: Az isteni Szív tűzhelyénél
Saját szíve lel hőt, erőt:
Hitét, reményét, hű szerelmét
Erőssé tenni kell előbb.
Igy tudja csak az ifjúságot Jézus Szívének nyerni meg,
Szilárd hitet, vallásosságot lelkébe csak így ültethet.
Szelidség és határozottság, jósággal párosult szigor,
Igazságérzet, derült vidámság jellemzik őt is, mindenkor.
A lélek üdvé legfőbb célja. De semmit el nem hanyagol,
Mi törvény; s főképp készületlen
Az iskolában meg nem jelen;
Mit másnak tanít, előbb maga gyakorol.

VII. Ifjúsági egyesületek.

Társ. angy.: Míg erőit nap-nap után
E munkában kevesbíti,

S gyertyalángként világítván,
Önnönmagát felemészti,
Buzgósága el nem pihen; és vasárnap szent örömmel ad elő az ifjúságnak.

Szer. angy.: S nem csupán a kötelező vasárnapi iskolát.

De utána vidám ének! Szórakoznak és zenélnék,
A serdülő leánycsoport vígan éli világát.
Tart. angy.: Nálunk e szokás még kissé idegen;
Nem honos eddig, csak egy-két helyen.

Társ. angy.: Pedig a leányegyesületek
Le Gras Anyától eredeztetnek.
Ő volt már rajta, hogy a nagy leányokat
Ünnepek napján vagy délutánján összegyűjtve nálok,
Őket a hitben, az erkölcsökben szeretettel oktassák,
Keresztény életre, női erényekre példájokkal tanítsák.

Szer. angy.: S minthogy az nem kötelező, hogy eljőjenek,

Csalétekkül szórakozást és ártatlan vígadozást
Nyújtanak a lelkiekben kisedeknek.
Mert valóban kicsinyek még e szegény nagyok!
Egynémelyik Istenről is alig hogy hallott.
És lelkük úgy átalakul, szépre, jóra úgy idomul!
Soraikból a szeplőtlen égi szűz Anya
Követőit, gyermekeit rendre, sorra kiválasztja.

VIII. Árvaház.

Társ. angy.: A lánglelkű alapítók
Előtt egy cél lebegett:
Enyhítsen hogy minden nyomort,
Minden bűt a szeretet.
Nincsen azért olyan inség,
Szükség avagy fájdalom,
Amit eddig föl nem karolt ez isteni hatalom.
Tart. angy.: Magyar hazánkban sok az árvaház;
Szülőt ki vesztett, itt nyer kárpótlást.
Kettős szeretet osztályrésze, lám:
Teste-lelke gondozását, jövője irányítását,
Atyát, anyát, édes testvért, otthont itt talál.

IX. Fegyenckek.

Szer. angy.: Testi kinra könnyebb gyógyírt lenni,
Mint a lelki nyomort felölelni.
Az emberi tarsadalom legszánandóbb tagjai,
Kik erkölcsi egyensúlyban nem birtak megállani,
Az irgalom tűzhelyénél támaszt,
Megtértést és menedéket várnak.
S a szeretet találékony; megpendíti azt a hűrt,
Mely az átalkodott szívben, a vétkek tömkelegében
Elvégre is megszólal,
Az isteni kegyelemnek, bánatnak s töredelemnek
Engesztelő szavával.

X. Egyéb munkakörök.

Társ. angy.: S mit mondjunk azokról, kikben
Isten képemása homályosult el?
Szer. angy. Részvét és szeretet azoknak is jut még,
Hisz el nem veszték az Ő szent kegyelmét.
Szelíden nyugtatva beteg idegzetét,
Ragaszkodó, hálás gyermekké lesz ismét.
Tart. angy.: De, jó testvérem, ha már mind e
Dicső művet bemutattad,
Vajh mi szavad van azokról, kik
Mindent áldozatul hoztak?
Cserébe azért, mit elhagytak —
Az Úr szolgálatába lépve —
Szegényeikről is lemondtak,
Csak közvetve van részök benne;
Miként a konyha, varrás, ház, mosóda
S a többi tisztség buzgó munkása.
Szer. angy.: Úgy vélem, sőt meggyőződésem:
Az ő jutalmuk kétszeres.
Hisz tette vágyva, lelkiképen
A többi tagnak érdemében
A lemondás rejtett életén át
Részesül s nyer kettős koronát.

Társ. angy.: Ó, nagy szentek dicső alkotása:
A szeretet leányinak kedves társasága!
Mérhetetlen az a sok jó, mit általa művel

Jézus a szegények Atyja, a szenvedő néppel.
A szeretet emésztő tűz, epedő szomjúság;
Éhez az igazságot, kerüli a hamisságot;
Azt kívánja, hogy testvére mind eljusson üdvösségre.
Nem sok e nagy cél fejében bármi nagy fáradság,
Mefeszített Megváltója szeretetre úzi, hajtja;
Hisz szegénye személyében őt szolgálja.

Tart. angy.: Drága testvér, mily hálával tartozunk
neked,

Hogy a tenger nyomor láttán megrémült szívünk aggályán
Könnyített im szereteted.

Most még egy kérésem volna: tekintve ez örömnapra,
Töltsd vígasszal azok szívét,
Kik e honban a tekintélyt,

Az elüljáró nehéz tisztjét betöltik,
S a szeretet legsúlyosabb keresztjeit viselik.

Szer. angy.: Ó, lángádozó szívek éltető napja!

Ti, csüggedező erők gyámolító karja!
Forrás, melyből ered új, meg új szeretet!
Im, kétezer lányotok hó imádsága
Az Úrnál e szép napon kedvet találja.
Általam hirdeti, mily tetszetős neki
Fáradozástok.

Szó- s példátok szelídsége,
Arcotok dús veritéke bő aratást hoz.

Hisz műveiket nem azért említtem,
Érdemeiket talán hogy kisebbítem

Híú dicsérettel;

Céлом csupán: hogy ez isteni erény
Nővéreinkben mindinkább növekedvén,

Tökélyre jusson el.

Nektek pedig, — kiket Isten vezérül adott,

Hogy szóval, példával e kis csapatot
Az örök Szeretet terve szerint irányítsátok, —

Üdv, hála, tisztelet, áldó emlékezet!

Szerfölyt nagy jutalom legyen Isten

Azokat együtt, kiket a szeretetben

Megtartani legfőbb óhajtástok.

Mert Isten a szeretet;

S ki benne lel nyughelyet,

Istenben marad az, és Isten őbenne!

Kérdések — Feleletek.

Szokás-e a társulatban, hogy a nép vagy a gyermekek kezét csókoljanak a nővéreknek? Mi sohasem engedjük, de jöttek egyes leánykák, akik azt mondták, hogy itt és ott megkívánták a kedves nővérek a kézcsókot.

Szent szabályaink azon egyszerű meghagyásából, hogy a szegényekben és gyermekekben urainkat, sőt magát az édes Üdvözítőt lássuk, magától értetődik, hogy a mély tiszteletnek e nyilvánítását, amit a kézcsók kifejez, semmi esetre sem kívánhatjuk, de ne is engedjük meg egykönnyen. Hogy néhol megengedik a kedves nővérek, az legföljebb azon okból történhetik egyes nevelőintézetekben, hogy a gyermekek a szülőknek tartozó tiszteletnyilvánításról teljesen le ne szokjanak; tehát csakis nevelési célokból, ami mindenestre megokolt.

Szünórák.

Kenyérsütés.

Az V. VI. osztály vizsgáján kenyérsütés is volt, — tudniillik a módját mondotta el egy V. osztályos leányka. Szép sorjában következett minden s már odaért, hogy a tésztát szakajtóba tegye. A nővér közbeszól: „Gyermekek, valamit kifelejtettél!” Erre a lányka gyorsan belevág: „Igen! a tetejét bekenem kukoricaliszttal s elviszem a pékhez.

Általános tetszést keltett a gyermek gyors és ügyes ötlete, mellyel segített magán, hogy eleget tegyen a kenyérsütésnél is a törvénynek.

Hittanórán.

Az elemi II. osztályban a vízözönt magyarázta a hitoktató úr. Kifejtő kérdésekkel rávezeti a tanulókat, hogy Isten ma sem bünteti azonnal az embereket, hanem mit csinál? „Ilonka!” — A kis leány feláll és felel: „Vár a jó Isten, hogy megjavuljunk.” — „Nos, hát mi-ben áll ez a megjavulás?” A fontoskodó kis lány nagyhangon mondja: „A megjavulás abban áll, hogy először rossznak kell lenni és azután meg kell javulni.”

Az első elemiben hittanórán Augustus császárról volt szó. Hogy nevét a gyermekek könnyebben megjegyezzék, így szólt a hitoktató úr: „Ugye, furcsa neve van ennek a császárnak? Egy hónapnak is augusztus a neve.” — Másik órán kérdezi: Hogy is hívták azt a császárt? — „Április” — volt egy kis nebuló hirtelen felelete.

Szent Gellért vértanúságáról beszélve, így felelt az egyik gyermek: „Az egyik rossz ember végre megszúrta kopolyáját lándzsával.”

Az utolsó kenetnél a pap megkeni a beteg homlokát, száját stb., és útközben ezen szavakat mondja. . .

Az egyházirendnek több fogazata van.

A hittani ismétléseknél kérdezi a hitoktató úr: „Ki hisz? Ilona, elhiszed te azt, amit Anna mond?” A kérdészt röviden kivágja: „Nem.” „Nos, miért nem?” — Gyermekek nevetve: „Azért, mert előbb gondolkodom rajta, igaz-e az?!”

A hitoktató úr kérdi: „Katalin, mi leszel, vértanú-e, vagy eretnek?” A gyermek gondolkodás nélkül válaszol: „Vértanú!” Hitoktató dicsérelőleg: „No szép, te

vértanú leszel.“ — A leányka ekkor értette csak meg, mire vállalkozott; visszavonta szavát: „Nem leszek!“ — „Hát mi leszel, ha nem vértanú?!“ — „*Egyik sem*“ volt a rövid válasz s leült.

Az anyaszentegyház V. parancsa: Tiltott napokon *legyezőt* ne tarts.

Természettudomány, kicsiben.

Miért száll föl a higany a hőmérőben, ha azt forró vízbe mártjuk? Azért száll föl, mert *a forróságot nem állhatja ki.*

A heringet az északi tengerpart lakói besózzák, *rongyokba* burkolják, és úgy bocsátják kereskedésbe.

A csörgőkígyónak *csengő van a farkán*, s ezáltal előlárulja közeledését.

A falusi elemi második osztályban az aranyról és vasról olvasnak. Többek közt e szó is előfordul: ékszer. A nővér tudni akarja, értik-e a gyermekek e szót és kérdezi: „Ki tudja, mi az ékszer?“ — A gyermekek felmutatnak és egyhangon kiáltják: *kapa, ásó, fejsze.*

A kenguru *őnagysága* (őznagyságú), barnaszőrű állat.

Erdély hegyeiben sok nemes *fércet* bányásznak.

LEVÉLSZEKRÉNY.

Atanázia nővér. Hálás köszönet a szíves fáradságért, amit két kis társával együtt kifejtett. Kár, hogy a három nem háromféle! A szünidőben az is sorra kerül, ugyebár? **Firmáta nővér.** Izzatja a sok légy? Azt hallottam, hogy töklevel füstjével el lehet űzni a szobából vagy konyhából. Ezt zöld állapotban kell az izzó parázsra tenni, s füstjétől a félig nyílt ablakon vagy ajtón át kivonul az egész légy- vagy szünogytábor. Ha pedig ottreked, annál jobb, mert megfulad tőle. De az ember is főfájást kaphat, ha a füstölésnél bennmarad, azért jobb ilyenkor kimenni.